

jurnal inter IAL

世

POSTA MUNDI

17, junio 2012

http://es.groups.yahoo.com/group/posta_Mundi/

CONTENTO

題	人	語	頁
posta_Mundi, frazo #17			3
Anteparol	Rosto	Interlingua	4
Haiku			4
Solitarimen - un poem in Interocidental.	Valodnieks	Interocidental	5
*Ila Profeto. Pri la Raciono e la Pasiono.	Khalil Jibran, Partaka	Ido	6
Le novi veste's del imperiestro	H. C. Andersen, Partaka	Populido	7
La supersignoj de Esperanto cxiam estis facile tajpeblaj.	Aleksandro Ksavero Kasanovo Domingo	Esperanto	10
Dum lektar ed audar sam-tempe	Partaka	Ido	14
Deklaro de s ^o p ^{ro} Otto Jespersen	Otto Jespersen	Esperanto	15
Vinni-Puh e pumpurupumi lingue	Rosto	Occidental, Populido, Sibelingua, Esperanto, Ido	16

posta_Mundi, frazo #17

Esperanto:

Kio estas poezio? dum demandas min vi
pupilo al lazura pupilo ligighas ni.
Kio estas poezio? Chu demandas min vi?
Poezio... tio estas vi.

Ido:

Quo esas poezio?, tu dicas dum fixigar
an mea pupilo tua blua pupilo.
Quo esas poezio? E tu questionas me lo?
Poezio... esas tu.

Interlingua:

Que es poesia?, tu dice dum tu clava
in mi pupilla tu pupilla azur.
Que es poesia? E tu me lo demanda?
Poesia... il es tu.

Volapük:

Kin binon poedav? Dü säkol obi fimükol len
püpil obik pübili blövikli oliki
Kin binon poedav? E säkol obi?
Poedav... binol.

Occidental/Interlingue:

Quo es poesie?, tu di durante que tu fixa
tui blu pupille in mi pupille.
Quo es poesie? E tu questiona to a me?
Poesie... es tu.

Idiom Neutral:

Kekos es poesi? Vo dik durantu vo fiks
ad mie pupila votr pupila blu.
Kekos es poesi? Eske vo interog mi?
Poesi... es vo.

Omnial:

"Kium es poesie?" dica vos a mi
fixante vosal periblual pupiles.
¿"kium es poesie" demanda vos a mi?
Poesie es... vos.

Euriko:

Kwan esse poezio?, to dice dum ke to fiksise
in le joki pupillo le toki pupillo azurri.
Kwer kwan esse poezio? E kwer to
kwestyone jo swi la?
Poezio... esse to.

Sibelingua:

Quo es poezia?, tu dika dum tu fixa
in mie pupila tui pupila blu.
Quo es poezia? E tu me questiona to?
Poezia... es tu.

Sambahsa:

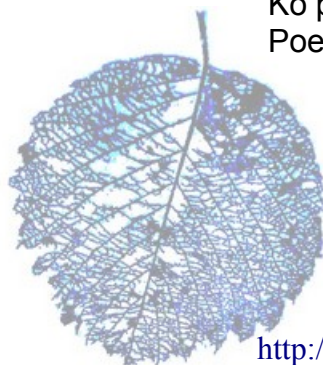
Quod est poesis? ays tu menxu stareihš
ad mien pupill tien blou pupill.
Quod est poesis? Ed tu sprehcs me de to?
Poesis... es tu!

LdP:

"Kwo es poesia?" - yu kwesti
al kan me bay pupila blu.
Poesia? Den me yu kwesti?
Kwo es poesia? - Es yu.

Populido:

Ko poesie?, tu dic fixigant
an men pupil tun pupil blu.
Ko poesie? E tu kestion me lo?
Poesie... tu.

Anteparol

lingua: Interlingua

23:59:60

Io scribe iste paroles a 30 de junio, 2012, a un die per 1 secunda plus longe. Un normal die contine 86400 secundas, e iste die habe 86401. Tal es le decision del International Servicio del Terren Rotation e Systema de Referentia. Tal practica existe ab anno 1972 e nun il es a 25te vice. Le correctiones depende del terren rotation, que in qualque grado non es regular, e non es precise predicabile. E il es amabile, que le terra ipse non obedi rigide regules e es qualque libere mesme in su rotation. Tamben nos in nostre grupe posta_Mundi gaude de lingual libertate e libertate de pensamento. In iste #17 su libertate realisa:

Aleksandro Ksavero Kasanovo Domingo, Valodnieks, Partaka, Rosto e anque **Dmitri Ivanov** con un haiku, que tamben es amabile. Haiku habe 17 syllabas, e in nostri numero 17 nos non oblidava tal interessante poetic forma.

Rosto

On nude bracha
Korva zai sidi, sole.
Oton-ney aksham.

(Dmitri Ivanov, Lingwa de Planeta)

Vento suflegas.
Nul altra homo hike.
Yen la tombeyo.

(Partaka, Ido)

Me kloz mei okle's;
me no plus vide l' monstre,
ma ol es ibei.

(Partaka, Populido)

Tra verda vitro
Mi observas la sunon.
Ĝi estas stelo!

(Eonka, Esperanto)

Hom okulojn kloz
sango fro karno gustoz
sur nive restas.

(Monstre, Lingua de Fantomas)

Arbor, abels, me.
Pafe ad en balon. Fal.
Tal dolor en kul!

(Vinni-Puh, Populido)

Nudo in strato
imperator agita
turbato plebe.

(Noptidamus, Latino sine Flexione)

Solitarimen

Un poem in Interocidental.

lingue: Interocidental
Valodnieks

Yo ha traducat le poem "Solitarimen" in Interocidental. Le original esava publicat in un jornal por jov homes. Le autora es Rotjana'.

Yo seda ci in le obscuritat,
le bosce no es distant.
Le steles brila lumidmen,
le lacrimas flua rapidmen.

Le vent sufla in mi visage,
yo no sava donde yo es.
Le frie capta me,
que resta a me es le brilar del lun.

It susura pos me,
que yo faca ci alor?
Le nocte es tan long como le tempor,
esque vos conoca le solitaritat?

William Dyce, "Omnia Vanitas", 1848

*Ila Profeto. Pri la Raciono e la Pasiono.

da Khalil Jibran
tradukuro a Ido da **Partaka**

Ed Almitra suplikis itere tale: 'Parlez' a ni pri la Raciono e la Pasiono.

E lu respondis yene:

Via anmi, ofte, esas batalio-agri, ube via raciono e via judiko-povo kombatas kontre via pasiono e via deziro.

Me certe prizus divenar pacigero a via anmi, por chanjar la deskonkordeso e la rivaleso di via elementi, ad unioneso e harmonieso.

Ma, quale agar, ecepte se anke vi ipsa esas pacigeri, to esas, amanti a via elementi?

* * *

Salvador Dali, "La navo", 1943

La raciono e la pasiono esas la remilo e la seglaro che via maral anmo.

Se ta remilo e ta seglaro krakus, vi ya povus agar nulo, ecepte flotacar ye l'ocilado dil ondar, o restar enkarcerigita che l'angoriganta senmezureso dil maro.

Nam la raciono, kom unika guvernanto, esas forco qua limitizas; e la pasiono, desgovernita, esas flamo brulanta por sua propra destrukto.

Konseque, lasez ke via anmo exaltez via raciono, e duktez ol adsur la somito dil pasiono, por ke tale ol povez kantar.

E permisez ad ol direktar via pasiono per la raciono, por ke olta povez experiencar sua singla-dia rivivigo e, quale l' fenixo, rinaskar de sua propra brezaro.

* * *

Me prizus ke vi sorgus via raciono e via pasiono, quaze li esus du amata gastis che via habiteyo.

Vi certe ne honorizus un ek ta gastis plu multe kam l'altra; nam se vi atencas ita e neglijas ica, vi ya perdos l'estimo e la fido di amba.

* * *

Kande, che l' kolini, vi sideskas ye l'ombro fresha dil blanka popli, kun-juante la paco e la quieteso dil agri lontana e dil prategi, permisez, lore, ke via kordio silence klamez: "Deo repozas en la raciono".

E lor la tempesto-arivo, kande l' vento, diveninta uragano, sukusos la foresto, e la tondro e la fulmino proklamos la majesto dil cielo, permisez ke via kordio dicez kun pavoro: "Deo agitas en la pasiono".

E quoniam vi esas eksufluro che l' domeno di Deo, e folio en Lua foresto, vi ya devus, ye Lua simileso, repozar en la raciono ed agitar en la pasiono.

Le novi veste's del imperiestro

≈p≈

da H. C. Andersen

Version en Populido: **Partaka**

Yen ke, multi yar pre nun, esay imperiestro, kel tantei prizay novi veste's, ke lu spensay sui tot pekunie por orne su. Lu no susiay pri sui soldats, pri le teatre; lu preferei promenay en vetur por montre sui novi veste's. Lu abay redingot por omni hor del di, e sam kam on dice pri rejo, ke lu es en konsilistar, ci on semprei dicay: "L'imperiestro es en le vestey."

En ti gran urbe, u lu habitay, on amuzay su tre briskei; omni-di arivay la multi stranjer. Certen-di, arivay ankei du tromper. Lus dicay, ke lus es texer e save texe le max bel stof. Le kolor e le desegnur no nur esere penseblei bel, ma le veste's ek tal stof abere l'admirindi kuales, ke ols esere no-videbli da omni hom, kel no es apti por sui ofisie o kel es tro stulti.

"To ya esere pompozi veste's", pensay l'imperiestro; "se me metere ols, me ya povere deskovre ti homs en mei imperie, kels no es apti por l'ofisie, kel lus okupe; me povere dicerne le saje's den le stulte's! Ya, ti stof muste kuik ese texat por me." E lu donay al trompers inisial pekunie por ke lus komenseu sui labor.

Lus ank instalay du texe-mashin e simulay labor, ma lus abay nul koz en le mashins. Audasiozei, lus petay le max eleganti silk e le max pur or; lus depozay omni to en sui propri poshe's e laboray an le vakui mashins til tard en le nokte.

"Me volere ya saveske kualei lus progrese pri le stof", pensay l'imperiestro. Ma lu sentay su kelket opresat, kuan lu imaginay, ke ti, kel es stulti o no-apti por sui ofisie, no pove vide olti. Lu opinay, ke lu adverei muste time nul koz por su ips, ma, mem talei, lu preferay, untei, sende altri hom por vide kual stande l'afer.

Omni hom en le tot urbe saveskay kual aparti efikives abe le stof, ed omne's esay kuriozi deskovre kuantei no-kompetenti o kuantei stulti es lusi vicins.

"Me senderay mei honest oldi ministro al texers", pensay l'imperiestro. Lu save max bon judike pri le stof, nam lu abe sagasie, e nul hom es plu apti por sui ofisie kam lu!"

Do, le bon oldi ministro eniray le salon, en kel le du tromper siday e laboray an vakui texe-mashins. "Gran Deu!", pensay le ministro ed apertay bruskei sui okle's; "me ya pove vide nul koz!" Ma lu no dicay to.

Le du tromper pregay lu afablei proximeske, e kestionay lu, ka l' desegnur e le kolors no es bel. Lorei, lus indikay vers le texe-mashins, e le kompatindi oldi ministro duray vastei aperte le okle's; ma lu povay videske absolutei nul koz, nam nul koz esay la. "Gran Deu!", lu pensay, "ka posibli, ke me stulti? Me kreday nul-tempei to, e nul hom darfe saveske to. Ka me no esere apti por mei ofisie? No, me no pove narasie, ke me no sucece vide le stof."

"Nu, ka vu dice nul koz pri co?", un del texers kestionay.

"Ho, ol es belegi, ravisanti!", responday l'oldi ministro dum spekte tra sui binokle. "Tal desegnur e tal kolors! Ho, ya, me dicaray al imperiestro, ke ol tre pleze a me."

"Nu, to joyige nos!", dicay le du texer, e lus kualifikay le kolors ed explikay l'extraordinari desegnur. L'oldi ministro tre atensiay, por pove repete lo sam, kuan lu retroveneray al imperiestro; e talei lu facay.

Nun, le trompers petay plu multi pekunie, silk ed or, to ko lus asertay bezon por dure texe. Lus iter depozay omni to en sui propri poshe's; no mem un fil venay ad en le texe-mashins; ma lus duray labor an le vakui mashins, kual til nun.

L'imperiestro, pos kurti tempe, senday altri honesti politikisto por ke lu regardeu kual stande l'afer texal, e ka le stof bald eseray pronti; eventay sam kam l'altri foy; lu regarday e regarday, ma, ultrei le texe-mashins, nul koz esay la, do lu povay vide nul koz.

"Ka co no es bel stof?", le du tromper kestionay, dum ke lus montray ed explikay le belegi desegnur, kel tot no existay.

"Me no es stulti", pensay le vir, "do, es mei bon ofisie, por kel me no es apti. To ya es sat komik, ma on darfe perceptige to da nul hom." E talei, lu lauday le stof, kel lu no viday, ed asertay a lus sui joy pri le bel kolors e le belegi desegnur.

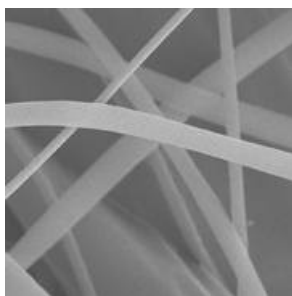
"Ho, ya, ol es tre ravisanti", lu dicay al imperiestro.

Omni hom en l'urbe parlay pri l' belegi stof.

Nun, ankei l'imperiestro volay ipsei vide ol, dum ke ol es ancor en le texe-mashin. Kun le toti trup den kortans, kel inkluzay le du honesti politikisto, kels pre ja esay la, lu iray al du ruzozi tromper, kels nun texay vervozei, ma sen fibre e sen fil.

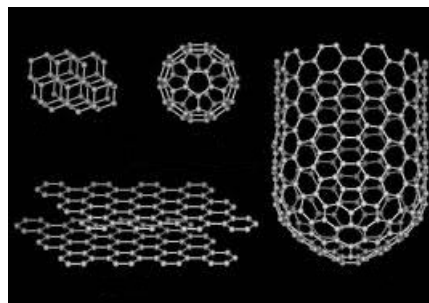
"Ka co no es belegi?", dicay le du oldi politikisto, kel ja esabay la. "Videu, sinioro! Kual desegnur! Kual kolors!" E lorei, lus indikay vers le texe-mashin, nam lus opinay, ke altri homs, posiblei, povere vide le stof.

"Ko?!", pensay l'imperiestro, "me vide totei nul koz! To ya terorigivi! Ka me stulti? Ka me no-apti por ese imperiestro? To esere lo max terorigivi, ko povere evente a me." ... "Ho, ol es tre bel", lu dicay; "ol merite mei max alti aprobe!" E lu kontentei inklina le kap e kontemplay le vakui texe-mashin, nam lu no volay agnoske, ke lu vide nul koz la.

Le toti eskorte, kel lu abay che su, spektay ed spektay e no viday plu multe kam omni altre's, ma lus dicay sam kam l'imperiestro:

"Ho, co es tre bel!" E lus konsiliay a lu mete ti-ci belegi novi veste's, unti-foy, okazinei del nexti gran procesion. "Ol es belegi, minion, ecelanti!", on auday den bok a bok; on evidentei, omni-lok, kordialei joyay pri to, e l'imperiestro grantay al trompers le titul "imperiestral korte-texers".

Dum le toti nokte pre l' matin, en kel devay evente l' procesion, le trompers vigilabay ed acendabay dei-sis kandel. On povay vide, ke lus esay plen okupat por prontige l' novi veste's del imperiestro. Lus agay kuazei lus prenay le stof den le texe-mashin, lus tranchay per gran cize's tra l'aere, lus sutay per aguls sen fil, e lus finei dicay: "Nun le veste's es pronti!"

L'imperiestro ipsi venay ad la kun sui max eminenti nobels, e le du tromper elevay un brakie, kuazei lus tenay ul koz, e dicay: "Videu! Yen le pantalon! Yen le redingot! Yen le mantel!" e talei plus. "Ol es tam lejer kam tel araneal; on deveve pense, ke on abe nul koz an sui korpe; ma yen ke, precizei, to es le beles de ti-ci veste's!"

"Ho, ya!", dicay omni nobels, ma lus povay vide nul koz, nam nul koz esay la.

"Plez nun degne, sinior imperiestro, desmete vui veste's!", dicay finei le trompers; "lorei, nos vole mete a vu le nove's, ci, avan le gran spegle!"

L'imperiestro desmetay sui omni veste's, e le trompers simulay mete a lu omni pese del novi veste's, kel esay pronti, e l'imperiestro turnay su avan le gran spegle.

"Ho, kuantei bel ols orne! Kuantei beleg ols fite!", dicay omne's. "Kual desegnur! Kual kolors! To es ya charmanti kostum!"

"Exterei, on varte kun le baldakin, kel on deve porte superei den vu, sinioro, dum le procesion", anunsiay le ceremoniestro.

"Videu! Me pronti", klamay l'imperiestro. "Kad ol no fite bon?" E lorei, lu turnay su iter vers le spegle, nam oportay semble kuazei lu adverei kontemplay sui ornive.

Le chambelans, kel devay porte l' tranaje, sizay vers le sul, kuazei lus levero l' tranaje; lus iray ed agay kuazei lus tenay ul koz en l'aere; lus no audasiay montre, ke lus povay vide nul koz.

Talei, l'imperiestro ekiray en procesion sub le belegi baldakin, ed omni hom sur le strade e dop le fenestre's dicay: "Ho, Deu! Kuantei no-kompareblei belegi es le novi veste's del imperiestro! Kual tranaje il abe an le veste! Kuantei bon ol fite!" Nul hom volay perceptige, ke lu vide nul koz, nam, ti-kazei, lu no esay apti por sui ofisie o lu esay tre stulti. Nul-tempei pre,

novi veste's del imperiestro trovabay tant aplaude.

"Ma il ya metay nul koz!", finei dicay mikri infante.

"Gran Deu, audeu le naive!", dicay le patro. Ed unu susuray ad altru to ko l'infante dicabay.

"Ma il ya metay nul koz!", finei klamay le tot popul. To emosiay l'imperiestro, nam semblay a lu, ke lus esay just; ma lu pensay:

"Nun, me muste kompletige l' procesion!" E le chambelans iray ankor plu severei e portay le tranaje, kel no existay.

La supersignoj de Esperanto cxiam estis facile tajpeblaj.

lingvo: Esperanto

Aleksandro Ksavelo Kasanovo Domingo

Saluton al vi cxuij.

Dekomence, oni povas pensi ke la titolo de cxi tiu eseo estas blufado aŭ troigo. Se Zamenhofo mem, kreinto de Esperanto, jam permesis kaj citis procedojn por surogati la supersignojn, kiel, do, justigi mian aserton, jen, ke la supersignoj de Esperanto cxiam estis facile tajpeblaj? Sed mi ne blufas nek troigas. Kaj jen alia trajto de mia eseo: ke nur flankete kaj enkonduke mi parolos pri lingvistiko; esence, mi parolos pri filozofio, pri antropologio: pri la homa naturo.

Nature, oni povas ankaŭ pensi ke, kun titolo kiel "La supersignoj de Esperanto cxiam estis facile tajpeblaj.", mia eseo temas esence pri lingvistiko. Sed ne, gxi temas esence pri filozofio. Tuj tion ni vidos.

Neniu dubis iam serioze, kaj malankaux tion mi dubas, ke la normala kaj rekomendata skribado de Esperanto estas skribado per baza latina alfabeto, jen per majuskloj jen per minuskloj, kun supersignoj uzataj por indiki apartan fonemon super unu el la ses literoj de la grupo "c g h j s u".

Do, cxi tiu eseo estas skribata tiel.

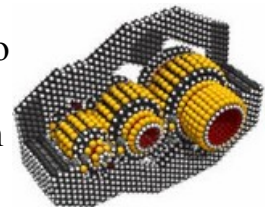
Sed probable oni reagos tiel: "Ci blufas! Ci skribas cxi tie per iksosurogato, ne per supersignoj!".

Kaj mi respondos ke mi ne blufas: mi skribas cxi tie per iksosurogato por cxuij ses supersignendaj literoj (ankaŭ por la supersignenda litero "ux") kaj do mi skribas per veraj supersignoj.

Mi ne volas elcxerpi la paciencon de miaj legantoj. La justigo de mia jxusa aserto estas kurta, logika kaj klara.

La baza kaj orientiga (ecx deviga) verkaro pri la nukleo de la lingvo Esperanto, jen, la verkaro "Fundamento de Esperanto", nur priskribas kaj preskribas ke, cxiam kiam oni tion povas fari, oni skribu Esperanton per latina alfabeto kun cxuij ses supersignendaj literoj klare supersignotaj. Sed la Fundamento de Esperanto neniam deklaras aux

sugestas ke oni uzu apartan aux unusolan formon de la latina alfabeto, ekzemple specifan litertiparon aux specifan grafikan signon por indiki emfazon. Zamenhofo mem deklaris jam dekomence ke cxi tiuj detaloj estas negravaj, duarangaj kaj ne apartenantaj al la kerno de la lingvo. Kaj, fakte, la plej lingve ortodoksaj individuoj kaj grupoj kiuj skribis per Esperanto cxiam uzis kaj uzas diversajn variajxojn de la latina alfabeto, kvankam, fakte, preskaŭ cxiam nur tri aux kvar tiparoj estas uzataj por la korpo el la teksto cxe la lingve ortodoksaj eldonajxoj per Esperanto, jen revuoj,

jen libroj, jen interretajtoj. Cxi tiu tipografia solvo estas simila al la tipografia solvo de la multaj aliaj lingvoj, jen teritoriaj, jen helpoplanitaj, kiujn oni skribas per latina alfabeto.

Do, neni aparta formo por tajpi aux reprezenti grafike la supersignojn de Esperanto estas deviga aux unika. Do, reprezenti grafike cxiun ekaperon de supersigno per la koncerna sensupersigna litero plus posta apuda litero "x", ikso, estas ankaux akceptebla rimedo por skribi la supersignojn, ecx laux la Fundamento de Esperanto kaj laux ties oficiala akademio de lingvopolico, la Akademio de Esperanto. Tajpi kaj legi tiel povas esti plimalpli peze kaj estetike malagrabla, sed neniel heterodokse. Tial la modernaj komputiloj, kiuj ne estas kondicxitaj per la estetiko, la legado nek la tajpado antaux teksto en Esperanto komplete skribita per la ikso, rapide kaj facile povas konverti gxin en tekston per aliaj stiloj de supersigno, aux reciproke, iksigante tekston originale skribita per supersignoj gluitaj super aux sur cxiu koncerna litero.

Sed nun, probable, oni demandos al mi: "Kial, (kon)damne, Zamenhofo mem ne emis nek rekomendis skribi per la litero ikso en Esperanto?"

Mia respondo estas facila: Esperanto estas nur lingvo, sed esperantismo estas pli ol lingvo; gxi estas ideologio, partio, religio kaj eklezio. Zamenhofo ne estis nur esperantoparolanto aux esperantouzanto; li estis ankaux (kaj precipe) esperantisto, partizano de la esperantismo.

Esperanto, la lingvo mem (sen esperantismo) ne bezonas malfacilajn formojn de tajpado, ecx gxi ne bezonas supersignojn, cxar reale Esperanto nur enhavas 26 fonemojn maksimume. Ne ekzistas reala distingo semantika inter la fonemo de la sensupersigna litero "h" kaj la simila fonemo kun supersigna litero "hx", nek inter la fonemo de la supersigna litero "gx" kaj la fonetike tre simila fonemo de la supersigna litero "jx". Oni facile povas (kaj rajtas) skribi Esperanton kun nur la baza latina alfabeto, sen digrafoj kaj sen difonoj.

Sed mi rediras ke esti esperantisto ne estas nur paroli aux skribi Esperanton.

La filozofio kaj la sociologio per germana lingvo kreis antauxlonge du vortojn kiuj estos tre utilaj al ni nun: "Gemeinschaft" kaj "Gesellschaft", kiujn mi tuj esperantigas laux iliaj prononcadoj: "gemajnsxafto" kaj "geselsxafto".

La gemajnsxafto kaj la geselsxafto estas du formoj de asocio, sed profunde malsimilaj reciproke. La gemajnsxafto estas asocio formata per emociaj, tradiciaj kaj ne plene raciaj ligiloj; tipaj ekzemploj de gemajnsxafto estas la familio, la religio kaj la klubo de futbalo. La geselsxafto estas asocio formata per difinitaj raciaj ligiloj celante la atingon de komunaj interesoj inter siaj membroj; tipaj ekzemploj de geselsxafto estas la energia entrepreno por pumpi petrolon aux bruleblan gason, la konzerno aux komisiono fiksanta universalajn kodojn por skribi komputile cxiujn lingvojn (sistemo Unikodo) aux (almenaux teorie) la sindikato, la politika partio kaj la profesia konfederacio el entreprenistoj. Mi, intence, inkludis la tri lastajn ekzemplojn dubindaj por montri ke ne ekzistas klara kaj preciza limo inter gemajnsxafto kaj geselsxafto, sed pli reale gamo da situacioj, ofte ambiguaj aux mezaj inter gemajnsxafto kaj

geselsxafto, kaj ofte sxanceligxante inter gemajnsxafto kaj geselsxafto cxe la sama asocio, laux la epoko kaj la situacio.

Bona ekzemplo de cxi tiu ambigueco estas la statuso de la profesiaj futbalistoj en la plej bonaj futbalteamoj. Cxi tiuj futbalteamoj estas, nature, gemajnsxaftoj... sed la plimulto el iliaj futbalistoj estas dungitaj (tre bone dungitaj) laboristoj, kiuj neniam kaj neniel laboros senpage. Ili, la profesiaj futbalistoj, teorie reprezentas la simbolojn kaj la dezirojn de venko de cxiu aparta teamo kie ili laboras; sed, samtempe, ili deziras, logike, gajni monon kiom eble plej multe, dueco kiu ofte kauxzas konflikton kiam unu futbalisto forlasas sian "amatan" teamon favore al alia teamo kiu pagos al li duoblon cxiujare. Logike, la membroj de la teamo jam scias ke la rilato de la plej bonaj futbalistoj kun la teamo estas pli geselsxafto ol gemajnsxafto, sed samtempe ili argumentas ke la klubo de futbalo "ne estas komerca entrepreno" kaj ke, do, la monavida futbalisto devus respekti lojalecon al sia teamo. La reala konduto de la futbalisto restos fiksita, precipe, per lia statuso (jen amatora, jen profesia, jen intermeza), per siaj emociaj ligiloj al la klubo, per siaj realaj eblecoj cxe la merkato de futbalistoj kaj per la naturo de la futbalklubo (jen amatora, jen auxtentike komercentreprena sporta, jen intermeza).

La klara disigo, cxe la ekstremoj, inter la gemajnsxafto kaj la geselsxafto, ne kasxas la ekziston de flua transiro inter ambaux formoj de asocio.

Esperanto, kiel nur internacia helpoplanlingvo, teorie estas klara bazo por geselsxaftoj kiuj, simple, disvastigus science kaj teknike Esperanton kiel cxipan, rapidan kaj efikan solvon al la internacia problemo de la komunikado inter individuoj sen komuna teritoria lingvo. Ja, multaj esperantoparolantaj aux esperantistaj asocioj tion proklamis formale... sed la vero neniam aux preskaux neniam estis tiel. La grandaj teritoriaj, fakaj aux ideologiaj asocioj kiuj reale uzas Esperanton estas preskaux cxiam gemajnsxaftoj kun kelkaj trajtoj el la geselsxaftoj, sed cxefe gemajnsxaftoj.

Alidirite: la reala disvastigo de Esperanto estas praktike ligita al la esperantismo, do al "la lingvo de paco kaj amo".

Do, ni jam povas kompreni kial dauxras la pseuxdoproblemo de la supersignoj. Cxi tiu pseuxdoproblemo aux kvazauxproblemo ne ekzistas inter esperantoparolantoj kiuj Esperanton nur uzas laux la tipa maniero de la geselsxaftoj. Tiaj esperantoparolantoj skribas per la ikso, aux tute sen supersignoj kiel en la sistemo nomata "minirefo" (kiu malankaux uzas digrafojn kaj difonojn).

Sed la minirefo aux la iksotajpado, kiuj neniel malhelpas serioze la interkomprenadon per Esperanto, kiuj do ne atakas Esperanton mem... agas kontraux la jen kasxa jen malkasxa bazo de la gemajnsxafto kiu fakte subtenas Esperanton, kaj sen kiu Esperanto estus hodiaux margxena aux malaperinta helpoplanlingvo en la historio de la helpoplanlingvoj, kiel Volapuko aux Intalo.

Tre facila tajpado kaj legado, sub cxiuj cirkonstancoj, malhelpas paradokse la gemajnsxaftojn, la esperantismon, cxar tiu facila tajpado kaj legado tro helpas la geselsxafton, la lingvon Esperanton kaj ties praktikan facilan uzadon.

Ju pli facila estos Esperanto kiel nur lingvo, des malpli forta estos la

esperantismo. Cxiu gemajnsxafto inkludas ritojn de paso, ofte absurdaj kaj ecx dangxeraj, sed ankaux ofte inkluditaj cxar ili estas absurdaj, dolorigaj aux dangxeraj. La ceteraj membroj de cxiu gemajnsxafto deziras ofte scii cxu la nova kandidato al la gemajnsxafto deziras precipe atingi siajn proprajn (cxefe raciajn kaj egoistajn) celojn kiel en geselsxafto, cxu li aux sxi akceptas subordigi sian individuecon al la

gemajnsxafto kaj ne plu konsideri sian gemajnsxafton kiel ion ekstera, cirkonstanca kaj finfine forlasebla; kiel geselsxafton.

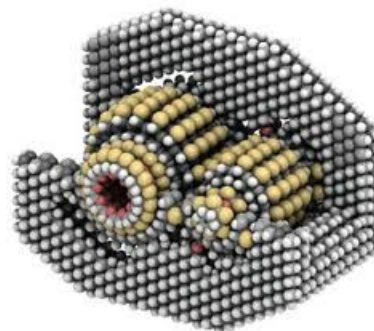
La supersignoj kaj la deviga sufikso de akuzativo estas, science, klaraj bariloj cxe Esperanto al la internacia komunikado, kaj antaux multaj jaroj oni jam scias ke la plej bona solvo estas skribado per nur la baza latina alfabeto (sen digrafoj nek difonoj) kaj kun okazaj specifaj prepozicioj, anstataux la sufikso de akuzativo, por indiki la akuzativon kaj aliajn sintaksajn nuancojn. Sed tiu kiu emas paroli kaj skribi Esperanton tiel, sufcixe montras ke gxi ne amas Esperanton, ke gxi nur uzas Esperanton kiel komunikilon... do, ke, se gxi trovas alian komunikilon pli komforta ol Esperanto, probable gxi neglektos aux ignoros Esperanton.

Estas, ekzemple, neniu sekreto ke mi ne amas (nek malamas) Esperanton, ke gxin mi uzas nur kiel lingvon, sen esperantismo, kaj ke mi preferas uzi la reformitan Esperanton konata kiel Ido por mia precipa uzado de Esperanto, jen, la filozofio. Mi ne estas gemajnsxaftano de Esperanto, sed nur geselsxaftano, kaj mi agnoskas ke sciencoteknike Ido estas, gxenerale kaj averagxe, pli bona kaj tauxga ol zamenhofa Esperanto.

La homa naturo sxanxeligxas konstante inter racieco kaj malracieco. Tiu denaska kaj malfacile solvebla konflikto de la homa naturo estas la konflikto kiun mi volis montri cxi tie; la lingvaj ekzemploj kiujn mi donis estas duarangaj kaj nur instrumentaj. Mi opinias ke la homo devas iri kiel eble plej alte al la kompleta racieco, cxar la malracieco ne estas finfine vera vojo al la felicxo, kaj la racieco jes portas en la felicxon. Sed tio implicas la kreadon de plena individueco por la individuo, preter la grupo, preter la gemajnsxafto; jen la granda, dauxra kaj dornoza vojo al la pleneco, al la felicxo.

Nu: mi konsideras ke cxi tiu polemikega eseo jam havas sufcixajn parolojn por esprimi mian nekutiman sintenon pri la supersignoj, la esperantismo kaj Esperanto. Do se ci, leganto, deziras dialogi, ci nur bezonos kontakti min.

Amike, el Aleksandro Ksavero Kasanovo Domingo, posxto elektronika trigrupo@yahoo.es (trigrupo arobo yahoo punto es).

Dum lektar ed audar sam-tempe

Autoro: Partaka (30-7-2005)

Linguo: Ido

Existas maxim stranja fenomeno, quan me kustumas experiencar, preske sempre, dum ke me lektadas e, sam-tempe, audadas funcionanta radio- o TV-aparato: pos nur kelka minuti di deslauta lektado, me lektas ed audas, sam-instante, certena vorti...

Ul-foye, ta vorti esas exakta e tote sam-tempa... Altra-foye, nur preske exakta, oli diferas en la tempo ye nur du o tri sekundi, admaxime...

Ta fenomeno nule relatas maxim komuna vorti, nome prepozicioni, conjuncioni, pronomi, edc. (omna-kaze, me ne kustumas atencar pri to), ma irga vorto existanta quan on povas imaginar...

Lasta-tempe me konstateskis, ke l' fakto produktesas ne nur dum ke me lektas, ma anke dum ke me 'parlas', e mem dum ke me pensas...

Ta kurioza fenomeno okurabas ya tre multa foyi...

Voluntez lektar, nur kom simpla exemplo, un ek ta kazi:

Me esis spektanta filmo televizional, ma me quik sentis, ke ol esus nule interesiva, e me rezolvis lektar jurnalo...

Kustumale, me havas nula deziro o bezono inquestar pri reklami ofranta sexuo; tamen, ta-die, pro simpla kuriozesos, me komencis lektar longa listo ek oli...

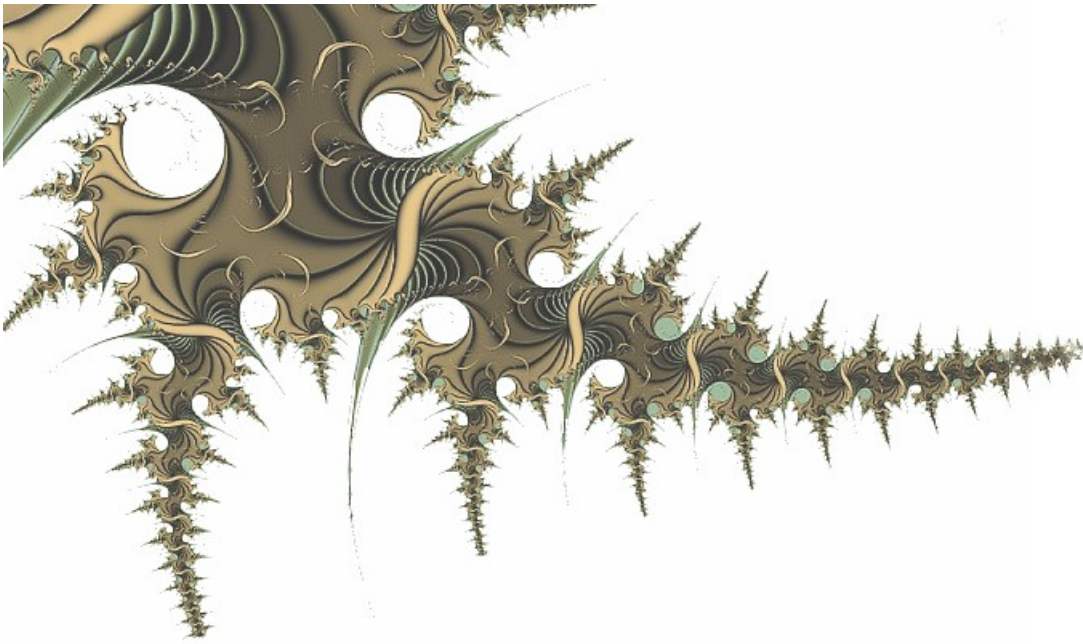
Pos kelka minuti, kande mea fingro esis tushanta l'unesma vorto di un de ta reklami, mea cerebro recevis olca quaze stereofonale, nam, absolute sam-tempe, tal vorton me audis da ul aktoro dil filmo televizional...

Yen la vorto quan me lektis ed audis absolute sam-tempe:

"Wendy"...

Geisha piktita da Kaigetsudo Ando (1671-1743)

Deklaro de s^o p^o Otto Jespersen

**legita en la lasta kunsido de la Komitato
kaj presita
en la Raporto pri la laboroj de la Komitato.**

*Aŭtoro: Otto Jespersen
El "Progreso" #1, Marto 1908
Lingvo: Esperanto*

Estas en la naturo de lingvo, natura aŭ artefarita, ke ĝi ekzistas nur per kaj por la homoj, kiuj uzas ĝin por komuniki siajn pensojn al aliaj personoj. Ĉiu individuo povas enkonduki en ĝi ŝanĝojn, konscie aŭ nekonscie. Se li trovas neniun, kiu lin imitas, lia novigo estas per tio mem mortinta. Se, kontraŭe, li trovas imitantojn, aŭ se la sama novigo estas uzata sendepende de pluraj, ĝi iĝas regulo, des pli ke ĝi estas pli ofte uzata. Estus ŝtonigi lingvon, voli starigi unu solan libron kiel regulon neŝanĝeblan por ĉiuj aŭ por ĉiam. Same, sola persono aŭ akademio, eĉ se ĝi estus elektita de ĉiuj registaroj de la mondo civilizita, povas neniam ordoni leĝojn absolutajn kaj netuŝeblajn en temo de lingvo, kian ajn aŭtoritaton ĝi posedas por doni konsilojn por la plej bona uzado.

Vinni-Puh e pumpurupumi lingue

da **Rosto**

isto es un "remix" del raconte originale scritta da me in Occidental in 2009, nun in kelka

linguas:

de autore e Cristofer Robin: Occidental

Vinni-Puh: Populido

Svini: Sibelingua

Kuniklo: Esperanto

Ulo: Ido

Matine comensat. Vinni-Puh e Svini trincat te con miel che li table in lor comun hem. (Si vu memora, nobli Svini donat su hem a su amico Ulo, quande povri Ulo perdit su hem pro un grand storm, e Svini eat viver a Vinni-Puh). Alor, estival sole lansat su prim radies tra li fenestre, apu quel li table stat, che quel Vinni-Puh e Svini trincat te con miel. Svini precipue trincat te, e Vinni-Puh precipue manjat miel.

Manjant miel Vinni-Puh murmurat alcun sub su nase. Alcun qualmen "pum-puru-pum... pam-para-pam..." Svini, pos auscultar su amico durant alquant tempore, dit:

– To sembla a me, Vinni, ke tu ovra un nov poema nun.

– Ka me? Hm.. Tu es justi. Me ipsi no komprene kualei ti-ci verse's vene ad en mei kap. Yen, askolteu:

En jorne o nokte, matin o vesper
plush-urso no skribe liter sur paper,
(adver, me preskei no save pri liter),
ma!

pri omni event, pri omni afer
lu face poem
sen uli problem.

– Ube tu metev "pum-puru-pum, pam-para-pam", eske in li comense o in li fine? –
Svini questionat.

Vinni-Puh ameditat:

– "Pum-puru-pum"? Ka "tram-tara-ram" esere plu bon? O mem "bom-tili-bom"? Me no pove selekte. Svini, nos ireu promene! Bon promenade matinal sempre done uli nov ideh.

Ili vadet tra li foreste. Vinni-Puh de tempor a tempor murmurat sive "bim-bili-bom", sive "tam-tiri-tam". Pos omnis su "trum-turu-tum", "tim-tindri-tam" e "rum-puru-rum" il dit:

– Svini, tu ankei diceu uli pumpurupum!

– E-e-e, nu, atendu, Vinni, yo nun... Eske "din-dili-don" apta?

– "Din-dili-don"? Ho! Tre bon! E plu?

– Ti-tili-ti!

– Co ankei es apti. Nun las me dice uli pumpurupum e posei tu dice uli pumpurupum e posei iterei me, e talei un pos altru. Las... "Bum-dudu-bum!"

– Din-dindi-li!

– Bam-bara-bam!

– Don-dili-dan!

– Bu-dubu-du!

– Ki-kiri-ku!

Du amicos comensat rider, e ili ridet durant quin minutes o plu. Poy Vinni-Puh dit:

– Co es kualei tal nosi propri ling, me dicere, to es pumpurupumi ling. Imagineu, nos ireray a Kuniklo, e che lu nos parleray nosi pumpurupumi ling, e Kuniklo kompreneray nul koz!

Svini consentit, que to ya va esser gayosi. Dunc, ili eat a Kuniklo.

Pos venir, ili comensat frappar in li porta de Kuniklo, ma nequí respondet. Evidentmen, activi Kuniklo ja forcurret por alcun su aferes. Vinni-Puh e Svini intentet forear, quande Kuniklo aparit.

– Saluton, estas agrabla vidi vin, bonvolu enveni, – Kuniklo dit, polit quam sempre.

Sin parlar mem un parole, Vinni-Puh e Svini ineat e sidentat se, tenent totmen seriosi mimica. Poy ili comensat parlar un ad altri:

– Purum kurum?

– Didilaki naki.

– Rundurin burum babam.

– Kukurikini bibilini.

– Ha-ha-ha! – ridet Kuniklo, – tio semblas al mi, ke iu decidis šerci al mi parolante lingvon, kiun mi ne komprenas.

– Co es pumpurupumi ling, – Vinni-Puh explicat, juiet pro que Kuniklo con tal bon humor acceptet li joc.

– Jes, jes... Mi vidas, ke tio estas io de tia speco. – Kuniklo durat. – Ĉu iu el vi du savas ion pri superanto?

– Se tu dice pri supe ek rans, me no vole save tal supe, pro ke me no prize to. E kualei tu, Svini?

– Anke yo no vole supe ex ranes.

– Ne supo el ranoj, sed Superanto! Tiu ĉi lingvo havas tiun nomon ĉar ĝi estas super-lingvo! Mi parolas kun ĉiuj miaj parencoj kaj konatoj en superanto.

(Yo crede, omni leentes memora, que Kuniklo sempre havet multi parentes e conossetes, quel in racontas pri Vinni-Puh usualmen talmen esset nominat, quam "li Parentes e Conossetes de Kuniklo").

Interim, Kuniklo durat:

– Por ekzemplo, mi diras "Sal!"

– Plu bonei, diceu por exemple "miel", miel es multei plu gustozi kam sal! –

Vinni-Puh dit. Ye ti moment il rememorat, que Kuniklo usualmen havet miel e sucrosi lacte, e il comensat regardar al scaf con manjages de Kuniklo, ma ye sequent moment il rememorat, qualmen li anterior dejune che Kuniklo finit, e il rapidmen tornat su cap ad altri látere.

Kuniklo dit:

– "Sal" signifas saluto en superanto. Miaj parencoj kaj konatoj kaj ankaŭ mi ŝatas diversajn salatojn: el karoto, el brasiko, el petroselo, el beto, el rafaneto... Kaj ni ŝatas salti. Ni nomas unu alian per la vorto "ulo". Ni diras: "sal, ulo", aŭ "ulo, sal"...

– "Ulo"?! – simultan admirat Vinni-Puh e Svini.

– Jes, – Kuniklo sospirat, – mi savas, pri kiu vi pensas, ja pri nia flugema amiko Ulo, pri tiu strigo. Iam ankaŭ li estis unu el ni, parolantoj de superanto, sed li ne plu estas kun ni, superantistoj. Tio estas tre trista historio. – Kuniklo sospirat un vez plus.

– Nos no viday Ulo denpos lasti jovdi. – Vinni-Puh dit. – Nos deve vizite lu. Ko tu pense, Svini?

– Mi iras kun vi, – Kuniklo dit vice Svini.

Durante que ili eat a Ulo, tempe devenit plu mal. Sole celat se detra nubas, vente comensat soflar.

– Eble tio ĉi ne estas bona, ke ni nun iras al Ulo, – Kuniklo dit. – Ulo havas kutimon ankoraŭ dormi je tiu ĉi tempo.

– Ye tala kaze, forsan las noi no ire a le nun? – Svini dit.

– Nos ja venabe. – Vinni-Puh dit.

Adver, ili esset in li centre del foreste, ú li matinal dormon Ulo vivet.

Vinni-Puh frappat in li porta de Ulo, nequí respondet.

– Jen, kiel mi diris, li dormas! – Kuniklo dit.

Tamen pos quelc tempore li porta apertet e ili videt Ulo in noctal chapel e pijama, quel penat perfricter su ocules.

– Enirez! – Ulo dit e celat se in su balneari chambre.

Li gastes ineat.

– Videu, lu no dorme! – Vinni-Puh dit.

– Ne tre ĝentile tio estis. – Kuniklo dit.

Svini solmen sospirat. Humid Ulo ancor in pijama exeat al gastes.

– Ni petas pardonon. Ŝajne ni venis tro frue. – Kuniklo dit.

– Ho, mea amiki, me supozas, ke esus logikale korekta tale formulizar la penso, ke venir superflue ante justa tempo ne es en tala grado negativa precedento, kam venir superflue tarde. – Ulo respondet.

– Per aliaj vortoj, tio estus pli malbona, se ni venus en nokto. Veni frue en matino ne estas tiom malbona. – Kuniklo ridettat.

– Co ne esas precize to, quon me vizis expresar, kara Kuniklo. – Ulo por un moment quasi plongeate en profund meditation rememorante, poy continuat per mutat voce. – Esis malveteroza dio. Terorigiva tempesto, sequanta sua destruktiva naturo, forbalayis omno alonge sua voyo. Pro desfelica koincido di cirkonstanci, mea hemo anke divenis un ek viktimi di tumultuanta elementi. Mea hemo esis turnita, falis, e grandega brancho de vicina arboro kreis trublanta obstaklo por ekiro adextere. Nur imaginar ta hororo, se me sola restus dum multa dii en mea hemo quale en insidialo, qua esis instalita da mala fato! E kande salvo venus, to esus tro tarda. Fortuneze, mea bona amiki Vinni-Puh e Svini venis en justa tempo por salvar me.

– Ja, kara Ulo, ankaŭ tiam ili venis tro frue. Se ili venus iomete pli tarde, ili ne bezonus ankaŭ salvi sin mem. La afero estus pli simpla. – Kuniklo notat.

Ili tacet durant poc tempore, rememorant ti dramatic eventus. Tempe extra li dom semblimen anc rememorat. Nubes devenit plu tenebrosi, vente devenit plu fort, it comensat cantar su trist canzone.

– Kuniklo dice, ke lu save uli superling, – Vinni-Puh ruptet li tacentie. – Nos, Svini e me, parlay en nosi pumpurupumi ling, e Kuniklo dicay: "Aha! Ma me save superling!"

– Pumpurupumi? – Ulo admirat.

Vinni-Puh e Svini demonstrat su pumpurupumi lingue.

– Vi savez, mea opiniono es, ke ta superanto es ne tre diferanta de via pumpurupumala. – Ulo dit. Kuniklo mem saltat pro irritation:

– Kiel ci povas diri tion? Ci savas, ke superanto estas kreita de genia homo, la nomo de kiu estis Ameno. Por ĉiam memori lin, ni en superanto eĉ diras "amenon" post ĉiu frazo. Se iu ne diras "amenon" en la fino, tio ne estas regule. Ĉar oni ĉiam devas uzi "amenon", ni nomas ĝin "uzativo". La granda profeto Ameno kreis tiom genian super-lingvon, ke oni povas paroli en ĝi pri ĉio. Ĝi ne estas kiel pumpurupuma lingvo, kiu estas nur por ludi. Baldaŭ ĉiuj homoj kaj animaloj parolados superanton!

Ulo ne consentit:

– Nulkande la tota mondo parolos tua superanto! Nur tua parenti e konocati facos lo. Nam via superanto sonas kakofonioze e nulu prizos ol. Eufonio ya devas esar prezenta. E, mem, ne eufonio es lo precipua. Me nur volis chanjar kelka kozi. Unesme, me volis, ke ni omna ne darfez nomizar altru per la vorto "ulo". Nam konseque me restas sen mea individuala nomo!

– Kies kulpo estas, ke ci tiel nomiĝas? – Kuniklo notat.

– Bone. Me povas konsentar pri ca jenanta kongruo. Esez "ulo". Ma me anke ne volis dicar "ameno" che fino di singla frazo, ed altra superantisti ne aceptis mea deskonformismo, li diris, ke me ne parolas korekta superanto. Tande me amelioris

reguli di superanto, e tale nova linguo naskis. Me nomizis ol "idealo", pro ke mea linguo es ideala linguo!

Kuniklo ridet:

– Neniu krom ci parolos cian idealon.

– Mem se esus tala, me savas ke me es vera idealisto e me sufras por vera idealo...

Ulo e Kuniklo durat discusser, ma Vinni-Puh e Svini ne plu posset auscultar to, ili eat promenar in li foreste. Vente ja tranquilisat se e li sole fat se videbil. Ili vadet e auscultat qualmen litt avies sur árbores canta. Poy ili incontrat Cristofer Robin e racontat le pri pumpurupumi, superanto e idealo.

Cristofer Robin dit:

– Anc yo audit pri un inventet lingue, su nomine es "exelental". Quande yo va crescer poc plu, yo forsan va aprender it. Ma vor pumpurupumi lingue es lu max bon!

Felici Vinni-Puh e Svini eat a su hem.

Pri jurnal POSTA MUNDI: http://postamundi.wikikii.com/wiki/Jurnal_POSTA_MUNDI

Posta elektronik: enioni@yandex.ru

Wiki-versione: <http://postamundi.wikikii.com/wiki/postaMundi:17>